

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА “ЧАСТНОПРАВНИ НАУКИ”

УТВЪРЖДАВАМ,
ЗАМ-РЕКТОР ПО НИД: /п/
(доц. д-р Мария Воденичарова)

ИЗПИТНА ПРОГРАМА
за конкурс за докторантура в УНСС
по специалност „РИМСКО ЧАСТНО ПРАВО“

№	Тема
1.	Значение на римското право за днешната юридическа култура Създаване, функции и значение на <i>corpus iuris civilis</i> Римовизантийско право (римско право с гръцки букви) Глосатори, постглосатори и коментатори – метод или епистемология Хуманисти, елегантна юриспруденция и пандектисти <i>Corpus iuris civilis</i> , структурна и институционална основа на континенталната система Рецепция на римското право: системи на континенталното право и на общото право – common law Римското частно право като учебна и научна дисциплина Възникване и развитие на съвременното образование по право в България – дисциплината римско частно право Преподавателите по римско у нас и техните трудове Съвременният метод на изследване и преподаване: пандектистика, борбата за интерполации, исторически и сравнително правен метод Институциите като метод на преподаване и правен жанр <i>Corpus iuris civilis</i> като метод за преподаване Правната догма като норма
2.	Развитие на римската държава и право Основни етапи в развитието: архаика, република и принципат, доминат Обективно и субективно право Системи на обективното право в Рим: Цивилно право, Хонарарно право, Право на народите, Естественото право Писано и неписано право – <i>ius ex scripto</i> , <i>ius ex non scripto</i> , Право и закон – <i>ius</i> и <i>lex</i> , Публично и частно право – <i>ius publicum</i> и <i>ius privatum</i> , Сингуларно право и привилегии – <i>ius singulare</i> и <i>privilegium</i> Субективно право и акции
3.	Правоспособност, дееспособност, теория на статуса <i>Status libertatis</i> – положението на свободен, <i>Status civitatis</i> – положението на гражданин, <i>Status familiae</i> – положението в семейството; представителство

4.	Настойничество и попечителство
5.	Понятието за акция и еволюирането на съвременната идея за иск Съотношение на модерната континентална идея за материално и процесуално и нейния процесуален първообраз в античен Рим Юрисдикция и подсъдност Легисакционна процедура – legis action Същност, видове и значение на легисакциите, ограничения на процедурата: Установителни, Изпълнителни; Историческо развитие на процедурата Процедурата пред съдебния магистрат “in iure” и пред заклетия съдия “apud iudicem
6.	”Формуларна процедура – agere per formulas Историческо развитие, Същност, части на формулата и значение формуларната процедура, Видове формули и съответните им акции Процедурата in iure, Litis contestatio конкуренция на акциите, Indefensio и процесуалното представителство Процедурата apud iudicem, доказателства litis aestimatio и sententio Помощни процедури при формуларния процес и Изпълнителен процес
7.	Функцията и значението на претора във формуларния процес, Интердикти – interdicta, Преторски стипулации – stipulationes praetoriae, Възстановявания в предишното състояние – restitutiones in integrum, Въводи във владение – missiones in possessionem
8.	Извънреден служебен установителен (когнитивен) процес – cognitio extra ordinem Формите на <i>cognitio extra ordinem</i> Следкласически Юстинианов процес историческо развитие и фази, доказателства; обжалване; видове
9.	Вещи Видове вещи Ограничените вещни права и собствеността
10.	Собственост и собствености Понятие и видове (Квиритска – dominium, Преторска (бонитарна in bonis habere, Перегринска, Провинциална и ager publicus, двойната собственост dominium duplex; Историческа динамика и значение Съдържание и граници собствеността Съсобственост Начини на придобиване на собственост: Първични (оригинерни), Вторични (деривативни) Защита на собствеността Ограничени вещни права; Лични и вещни сервитути, други ограничени вещни права; Придобиване, загуба и защита на ограничените вещни права Владение: Понятие, структура и видове; Придобиване и загуба Защита и Значение;
11.	Същност и видове правни сделки. Едностранны и двустранни облигации, Същностни елементи, Страни, Воля и симулация, Недееспособност на страните и пороци на волята (Грешка, Измама, Насилие, Незаконност на сделката), Форма, съдържание и основание на сделката, Тълкуване на сделката Нищожност и унищожаемост

	Случайни елементи: Условие и срок – видове, начин на уговаряне и значение, Модус
12.	Понятие и история на римската облигация, Източници на облигационните отношения, Разлики вещните и персоналните акции Престация Значение в общ и тесен смисъл (dare, facere, praestare); Видове: Родови, Алтернативни, факултативни, Солидарни и неделими задължения, Естествени задължения Развитие на облигационните отношения Възникване и погасяване на облигационното отношение – процесуална структура, опрощаване, компенсация, новация, упълномощаване в интерес, цесия, даване вместо изпълнение, Поемане на дълг и встъпване в дълг Изпълнение, неизпълнение и забава Съотношение между отговорност и риск Облигации на стриктното право и на добросъвестността Видове отговорност Договорна – виновна и безвиновна; деликтна Сравнение с деликтната отговорност
13.	Ритуални и формални договори – nexum и contractes literis (писмени договори) Вербални договори – стипулацията и другите видове
14.	Реални договори, Обикновен заем “mutuum” Фидуция (с кредитор “cum creditore” и с приятел “cum amico”) и договорите по правото на народите Заем за послужване “comodatum” Влог “depositum” Залог “pignus” – даден “datum” и уговорен “conventum”/ипотека “hypotheca”, вещноправна защита (идеята за ius possessionis)
15.	Ненаименувани договори, видове и акции (договорни и извъндоговорни), идеята за dolus и dolus generalis. Историческо развитие и правно значение
16.	Консенсуални договори, Покупко-продажба emptio venditio Наем locatio conductio Поръчка mandatum Дружество societas Пактове pacta Квазидоговори
17.	Гаранции за изпълнение
18.	Облигации от незаконен акт и наказателни акции, конкуренция на акциите Obligationes ex delicto Преторски деликти и Квазиделикти

19.	Наследство Правоприемство mortis causa, hereditas и bonorum possessio, Лежащо наследство – hereditas iacens, Способност да се наследява Придобиване на и отказ от наследството Предмет и ефекти на наследственото правоприемство, разпределение на наследството чрез завещание; Тълкуване на завещателните разпореждания voluntas testanti Защита на наследника и запазени части; Нищожност и отмяна на наследствените разпореждания
20.	Наследяване по закон ab intestato. Видове и ред за наследяване Наследяване по завещание ex testamento. Завещание и кодицили Определяне на наследника, субституция Разпореждания въз основа на специални основания. Genera legatorum, предмет на сделките Придобиване по завет, легати и Фидеикомиси; modus на завещанието Дарение

Част II

НАЧИН НА ПРОВЕЖДАНЕ НА ПИСМЕНИЯ КОНКУРСЕН ИЗПИТ ЗА ПРИЕМ НА ДОКТОРАНТИ

Писменият конкурсен изпит за прием на докторанти по научната специалност „Римско частно право” се провежда в два модула с общо времетраене 4 часа.

Първият модул от писмения конкурсен изпит за прием на докторанти се провежда като писмена разработка на общ въпрос от конспекта.

Вторият модул се състои в написването на научно есе – академичен текст с обоснова и аргументирана защита на теза по значим научен проблем. При оценяването на есето се взема под внимание не само познаването на съответния проблем, на научната литература по него и на различните становища, но и способността за аналитично мислене, за интерпретиране на правната уредба. Оценява се също така стилът на изложението, яснотата на изказа, използването на специфичната юридическа терминология, умението да се полемизира коректно и убедително с авторите, с чието мнение кандидатът не е съгласен, умението за аргументиране на авторовите тези.

Примерни теми за есе:

1. Отговорност на продавача.
2. Защита на наследника по закона.
3. Значението на съгласието при консенсуалните договори и пр.

ЛИТЕРАТУРА:**Литература****ОСНОВНИ ИЗТОЧНИЦИ**

1. ZIMMERMANN, R., The Law of Obligations, Roman Foundations of the Civilian Tradition, Cape Town, Wetton, Johannesburg, Juta & Co, Ltd, First Edition 1990, Reprinted 1992,
2. АНГЕЛОВ, С., Римско право. По лекциите на Симеон Ангелов, За I унив. изпит, част 1- 2., книгопеч. Франклин, 1920,
3. АНДРЕЕВ, М., Римски граждански процес, София, Изд. при “Общ фонд за подпомагане на студентите”, 1948
4. АНДРЕЕВ, М., Римско частно право, изд. Наука и изкуство, София, 5. прераб. и доп. изд. 1975; 6. (фототипно) изд., София, изд. на БАН, 1992. 7. изд. 1999 год.
5. БАЗАНОВ, И., Курс по римско право, т. I-II, София, Унив. печатница, 1940
6. ВЕНЕДИКОВ, П., Записки по римско право, изд. СИБИ, София, 1994
7. ВЕНЕДИКОВ, П., Кратък курс по римско право, София, печ. С.М.Стайков, 1936 год., XIV + 280 стр.
8. ДОЖДЕВ, Д.В., Римское частное право: учебник для вузов - 3-е изд., испр. и доп., Москва: Норма, 2008

ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. BETTI, E., Diritto romano. Parte generale, Padova 1935
2. BETTI, E., Istituzioni di diritto romano², I, Padova, 1942,
3. BONFANTE, P., Corso del diritto romano. Le obbligazioni, Pavia 1907,
4. CORBINO, A., Il formalismo negoziale nell'esperienza romana, Lezioni, Torino: Giappichelli 1994
5. FRANCIOSI, G. Corso istituzionale di diritto romano, Giappichelli: 2000;
6. GUARINO, A., Diritto privato romano¹¹, Napoli, 1997,
7. GUARINO, A., Storia del diritto romano¹², Napoli: Jovene 1998
8. JHERING, R. von, Der Geist des römischen Rechts, Bd. 1-3, Leipzig 1865
9. JHERING, R. von, Entwicklung des Römischen Rechts, Leipzig 1894
10. KASER, M., Das römische Zivilprozessrecht, München, 1966,
11. KUNKEL, R., Herkunft und soziale Stellung der römischen Juristen², Köln-Graz, 1967
12. NICOSIA, G., Il processo privato romano. II, La regolamentazione decemvirale, Catania, 1984
13. PUCHTA, G., Cursus der Institutionen, Bd. 1-2, Leipzig, 1855
14. SANFILIPPO, C., Istituzioni di diritto romano, Nona edizione, Rubbettino, 1996
15. SAVIGNY, F. C. von, System des heutigen römischen Rechts, Bd. 1-8, B., 1840-1849
16. АНГЕЛОВ, С., Понятието vis maior, ГСУ/ЮФ т. 5/1910
17. АНДРЕЕВ, М., Недвижимата собственост в Рим преди Дванадесетте таблици, ГСУ/ЮФ т. XLV, 1952
18. АНДРЕЕВ, М., Погасителното действие на litis contestatio, ГСУ/ЮФ, т. 43/1948
19. АНДРЕЕВ, М., Поземлената собственост в най-древното римско право, Правна мисъл, г. III (1959), кн. 4, стр.83-96;
20. АНДРЕЕВ, М., Развод и адултериум в класическото римско право, София, изд. на Правния институт на БАН, 1954
21. АНДРЕЕВ, М., Решителната клетва в класическото римско право, ГСУ/ЮФ, т. 42/1946
22. АНДРЕЕВ, М., Римското право в България, ГСУ/ЮФ, т.56/1966

23. АНДРЕЕВ, М., Съдържанието на правото на собственост в най-древното римско право *Правна мисъл*, 1972 кн. 4
24. АПОСТОЛОВ, И., Еволюцията на континенталната тълкувателна теория, *Год. на СУ - ЮФ*, 41, 1946 год., стр. 1-78 и 42, 1947 год., стр. 1- 74.
25. ВЕНЕДИКОВ, П., *Actio praescriptis verbis* и римското право преди Юстиниановата кодификация, *София-Кооперативна печатница "Гутенберг"*, 1932
26. ВЕНЕДИКОВ, П., Към съединението на вещи в римското право, *ГСУ/ЮФ*, т.31/1936
27. ЖИРАР, П., История и система на римското право, прев. Симеон Ангелов, части I, II и III, изд. на Софийския университет 1915.
28. КЕЛИ, Д., Кратка история на Западната теория на правото, превод Юрий Михайлов, ред. проф. Н.Неновски, изд. Рива, 1998, София
29. КОСТОВА, М., Учебник по латински език за студенти по право, история, философия, международни отношения, европеистика. *София*, 2004
30. НОВИЦКИ, И. , ПЕРЕТЕРСКИ, И. ред. и Флайшиц Е.А., Краснокутски, В.А., Розентал, И.С., *Римско частно право*, София, Наука и изкуство, 1952
31. НОВКИРИШКА, М., Дългосрочните поземлени отношения в римското право, С., 2000
32. НОВКИРИШКА, М., За гръцкия произход на римската емфитевза, в: сп. *Съвременно право*, 2000, кн.3
33. НОВКИРИШКА, М., Наемът на вектигален имот, в: сб. *Юридически свят*, 2000, кн.2,
34. НОВКИРИШКА, М., Пекулият в римското право, С. 2000;
35. НОВКИРИШКА, М., Пекулият като форма на участие на роби и подвластни в търговията, в: сп. *Търговско право*, 2000, кн.3.
36. НОВКИРИШКА, М., Поземлените концесии в античните правни системи, в: сп. *Правна мисъл*, 2000, кн.2,
37. НОВКИРИШКА, М., Поземлените концесии в римското право, в: сп. *Правна мисъл*, 1996, кн.2,
38. НОВКИРИШКА, М., Поземленият прекариум в следкласическото римско право, в: сп. *Съвременно право*, 1991, кн.1,
39. НОВКИРИШКА, М., Правната регламентация на емфитевзата в римското право, С., 2000;
40. НОВКИРИШКА, М., Произход на емфитевзата в римското право в: *ГСУ ЮФ* т.85 от 1992 г.,
41. ПИПЕРКОВ, Т., Законът на Дванадесетте таблици и конфликтът между патриции и плебеи, в сп. *Съвременно право*, 3-4 (1999);
42. СТАНОЈЕВИЋ, О., *Римско право*, Београд, 2002
43. ТАНЕВ, К. – Залозите и ипотеките - пример за приемствеността в правното мислене, в сп. *Съвременно право*, 5(2001);
44. ТАНЕВ, К. – Папирус Р. *Vindob. G.* 19792 = SB VI, 9571– пример за морски заем от елинистически вид, в сп. *Съвременно право*, 6(2001);
45. ТОРБОВ, Ц., История и теория на държавата и правото, София, Изд. на БАН, 1992
46. ТОРБОВ, Ц., История на правната наука, София, Юрис прес, 2002
47. ХАУСМАНИНГЕР, Х., *Casebook по римско вещно право*, превод Борис Иванов и Иван Йорданов, научна редакция Теодор Пиперков, изд. СИБИ, София, 2000 г.

48. ХАУСМАНИНГЕР, Х., Casebook по римско облигационно право, превод Борис Иванов и Иван Йорданов, научна редакция Теодор Пиперков, изд. СИБИ, София, 2002 г.
49. ЧОЛОВ, Р., Към въпроса за възникване на договора за покупко-продажба в Римското право, ГСУ ЮФ 77 (1984);
50. ЧОЛОВ, Р., Някои аспекти на изследването на римското право и значението му при критиката на буржоазните правни теории, в сп. Социалистическо право, 3 (1978);
51. ЧОЛОВ, Р., Понятието “работа” (opera) в Римското право, в сп. Правна мисъл 2(1980);
52. ЧОЛОВ, Р., Произход на договора за наем на работа в Римското право, ГСУ ЮФ 70 (1977);
53. ЧОЛОВ, Р., Римското частно право, изд. Сиела, София, 2000 г.
54. ЧОЛОВ, Р., Цена и собственост при древноримската покупко-продажба, С. 1986;

**РЪКОВОДИТЕЛ КАТЕДРА
“ЧАСТНОПРАВНИ НАУКИ”: /п/**